

4. Programma Regionale economie

Inleiding en ontwikkelingen

Bij het aangaan van het jaarplan 2020 heeft Zeeland prioriteiten bepaald voor het Programma Regionale Economie. Terwijl op korte termijn goed op macro-economische parameters (zoals bruto regionaal product, werkloosheidscijfer, inkomen per hoofd van de bevolking en toegevoegde waarde) werd gescoord stond Zeeland voor grote uitdagingen voor de lange termijn, b.v. op het gebied van de arbeidsmarkt. Dit heeft geresulteerd in concrete acties in het jaarplan 2020, waarbij de volgende specifiek opvielen:

- behoefte aan duizenden arbeidskrachten; het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te leven, te werken en te studeren.
- investeringen in innovatie en R&D; innovatiekracht van bedrijven is belangrijk voor de concurrentiekracht van Zeeland. Een gezonde economie heeft een passende onderwijs-, kennis-, en onderzoekinfrastructuur, en de beschikbaarheid van goed personeel en goede ondernemers.
- Inzet van het brede instrumentarium van subsidies (Europees, nationaal en provinciaal) en revolverende financiering.

Gedurende 2020 is de wereld sterk veranderd. Alle acties die zijn benoemd vanuit het jaarplan 2020 zijn inmiddels in de context van de coronaontwikkelingen geplaatst. Dit geldt op alle gebieden van de samenleving, maar zeker ook op het gebied van de Regionale economie. Een deel van de in het jaarplan 2020 benoemde acties heeft doorgang gevonden, een deel heeft niet of gedeeltelijk doorgang gehad. Voor alle acties geldt echter dat e.e.a. in de context van het coronaherstel geplaatst.

Direct nadat de Coronacrisis zich in maart aandiende is de Bestuurlijke Taakgroep Economie ingesteld: bestaande uit Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten, Impuls Zeeland, VNO-NCW, Economic Board Zeeland, Arbeidsmarktregio Zeeland, UWV, VeiligheidsRegio Zeeland en ZLTO.

Deze heeft zich gericht op het ondersteunen van het Zeeuwse MKB tijdens coronacrisis, het signaleren van knelpunten en lobby richting Den Haag, Zeeuwse afstemming en goed informeren van ondernemers over alle regelingen o.a. via de coronamonitor. Er is ivm extra steunmaatregelen voor Zeeland 2 mln beschikbaar gesteld. Vanuit de provincie is ingezet op facilitering van:

- SOS-programma (Dockwize) om Zeeuwse horeca te helpen met expertteams
- Zeeland Financial Matching: voucherregeling uitgebreid
- Extra maatregelen Toerisme (voucherregeling planvorming), Cultuur Stimuleringsfonds
- Daarnaast: Impuls: COL faciliteit: (overbruggingskrediet)
- MKB Deal Digitaal Doen (versterken digitalisering voor het Zeeuwse MKB)
- Arbeidsmarkt: Samen met Arbeidsmarktregio een plan van aanpak heroriëntatie opgesteld/ uitvoering geven aan maatregelen zoals herscholing, werk-werk-trajecten
- Zeeuwse Coronamonitor: updates, nieuwsbrieven, gesprekken met Zeeuwse banken
- Nauwe afstemming met Rijk en IPO inzake knelpunten van bestaande regelingen en overleg i.v.m. mogelijke aanvullende instrumenten.
- Tevens is ingezet op de samenwerking in IPO verband en met de VNG wat geleid heeft tot het opstellen van het IPO Herstelplan met een dynamische uitvoeringsagenda gericht op: Ontwikkelkracht en Innovatie, Human Capital en Gebiedsontwikkeling.

Europa

Met het akkoord eind december 2020 over het Europese Meerjarig Financieel Kader en Next Generation EU, met extra budget vanwege de Coronacrisis, kan Zeeland rekenen op extra middelen uit Europa. Centraal hierbij staan de bijdragen aan de maatschappelijke opgaven via 5 transities: energie, klimaat, grondstoffen/circulair, agro/voedsel en gezondheid. Deze sluiten naadloos aan aan de Zeeuwse opgaven.

Concreet gaat het om versterking van het innovatie systeem, economische structuur-versterking met vergroening en digitalisering, ook gericht op de zwaar getroffen sectoren. Er is bereikt dat we uit het React EU-programma € 9 miljoen extra ontvangen, dat voorjaar 2021 al geïnvesteerd wordt in Zeeuwse projecten o.a. voor de zwaar getrokken sectoren als toerisme, cultuur en detailhandel gericht op duurzame activiteiten. Zo komen we samen sterker uit de crisis. Daarnaast heeft Zeeland, dankzij actieve lobby en samenwerking met bedrijfsleven, ook aanspraak kunnen maken op het Just Transition Fund (JTF), dat onderdeel vormt van de Europese Green Deal. Ruim € 58 miljoen komt er voor Zeeland extra beschikbaar om onze industrie en arbeidsmarkt versneld van fossiel naar klimaatneutraal te ontwikkelen. Dit programma is nog in de ontwerpfase en daar schrijven we actief aan mee. Per saldo is er nu al een impuls van € 67,5 miljoen extra uit Europa voor Zeeuwse investeringen beschikbaar.

Compensatiepakket Wind in de Zeilen

Met de in juli 2020 afgesloten bestuursovereenkomst tussen het Rijk, Provincie, Waterschap en de gemeente Vlissingen, is het startschot gegeven aan de uitvoering en realisatie van het compensatiepakket 'Wind in de zeilen'. Het compensatiepakket bevat twaalf fiches, waar op verschillende (economische)aandachtsgebieden grote projecten worden uitgevoerd.

Het Rijk heeft een onafhankelijk uitvoeringsregisseur aangesteld, in de persoon van Siebe Riedstra. Hij moet knelpunten in de uitvoering oplossen, draagvlak creëren en waar nodig aanjagen of ingrijpen. Voor een overzicht van de fiches/maatregelen wordt gemakshalve verwezen naar de bijlage van het rapport Wind in de Zeilen. Zie: <https://www.zeeland.nl/compensatie-marinierskazerne>

Speerpunten

Hoofd speerpunt voor de regionale Economie over 2020, maar ook voor de toekomst, is Corona-herstel. Daarnaast was het niet doorgaan van de Marinierskazerne van invloed op de speerpunten in 2020. Met het programma Regionale Economie hebben we ons in 2020 gericht op de volgende speerpunten :

- Samen met publieke en private partners (ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden) te zorgen dat de arbeidsmarkt voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten biedt om te voldoen aan de vraag van de Zeeuwse werkgevers;
- Het fasegewijs realiseren van de Bèta Campus Zeeland rondom de thema's water, energie, biobased/food;
- De Onderwijs- en kennisinfrastructuur op het gewenste niveau te houden;
- Het realiseren en versterken van Kennis- en Innovatienetwerken binnen iedere Zeeuwse economische sector;
- Concurrentiepositie te verbeteren en werkgelegenheid te behouden en door in te zetten op innovatie in brede zin, in de foodsector, kennisontwikkeling, samenwerkingsverbanden en gerichte lobby;
- Uitvoering geven aan de calls van de Europese programma's OP Zuid, POP 3, Interreg Vlaanderen-Nederland en Twee Zeeën en Interreg B en C: maximaal benutten voor Zeeland;
- Voorbereiding en inzet Zeeland voor Toekomstig Cohesiebeleid na 2020 (samenwerking in Zuid-verband, IPO, met Vlaanderen);
- Verschillende organisaties te ondersteunen die onderdeel uitmaken van de economische basisinfrastructuur, zoals NV Economische Impuls Zeeland, het Delta Region Network, het Roosevelt Institute for American Studies en Dockwize, Economic Board Zeeland;
- Het verstevigen en uitbouwen van het regionale innovatie-ecosysteem en uitvoering geven aan het Investeringsfonds Zeeland BV;
- Het versterken van het imago van Zeeland als regio om te leven en te werken en het behouden van het sterke imago als toeristische bestemming;

Reguliere taken

De Provincie zet zich in voor een sterke regionale economie en duurzame economische groei. Om dit te bereiken werkt de Provincie aan het vestigingsklimaat voor bedrijven en werknemers. Een sterke regionale economie kan niet zonder kennis en innovatie. De Provincie zorgt daarom voor goede randvoorwaarden en samenwerking met onderwijs- en onderzoeksinstituten.

Beleidskader

- Economische Agenda (2017-2021)
- MKB Samenwerkingsagenda en MKB Actieplan (Rijk-Provincies)
- Implementatieagenda Smart Industries (Rijk)
- IBP programma (Rijk, Provincies, gemeenten)

Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling 1.0

Het Rijk heeft in 2018 € 25 miljoen toegekend aan het investeringsprogramma “Zeeland in Stroomversnelling” voor de versterking van de economische structuur in Zeeland door middel van de uitvoering van zes projecten:

1. Oprichting van het Investeringsfonds Zeeland
2. Subsidieregeling “Zeeland in Stroomversnelling (aanjaaggelden gezamenlijk met de Zeeuwse gemeenten)
3. Joint-Research centre
4. Centre of expertise Water en Energie en het MBO Deltalab
5. Tidal Technology Center Grevelingendam
6. SDR (Industriële infrastructuur)

In 2020 is uitvoering gegeven aan de subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling. Voor de situatie bij Tidal Technology Center is in 2020 ingezet op een oplossing voor de situatie in dit project. Hierdoor hebben we het project nog niet kunnen afronden.

Regio Deal Zeeland: Zeeland in stroomversnelling 2.0

Investeren in een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat

Met het Rijk is in 2018 de Regio Deal Zeeland ondertekend. Vanuit het Rijk wordt € 35 miljoen ontvangen voor de uitvoering van 13 projecten. Alle projecten waren in 2020 in uitvoering. Een aantal projecten had hierbij last van de corona-maatregelen. Hierdoor is enig vertraging opgetreden. Dit betreft de projecten subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling, Provinciale Impuls Wonen, Smart Mobility, Aanvalsplan arbeidsmarktregio en Central Gate. De overige projecten lopen op schema, waarbij in 2021 de projecten Samenwerking in de Groene Delta, Bevrijdingsmuseum en Innovatieve polystyreen-schuim recycling worden afgerond.

Maatschappelijk effect

De Provincie Zeeland zet in op versterking van de Zeeuwse economie. Concreet betekent dit versterken van de innovatiekracht van het Zeeuwse bedrijfsleven, en het verhogen van het Bruto Regionaal Product.

Tevens voldoende werkgelegenheid én voldoende arbeidsaanbod op alle niveaus (van laaggeschoold tot wetenschappelijk) en de groei van de regionale innovatiekracht met focus op de Zeeuwse economische sectoren.

Een sterk imago van Zeeland zodat mensen hier graag komen leven, werken en ondernemen en hun vrije tijd in Zeeland willen doorbrengen.

Doelstellingen

Concurrentiepositie Food

- a. Eind 2020 is de concurrentiepositie food verbeterd.
- b. Eind 2020 is de werkgelegenheid in de Zeeuwse sectoren food (landbouw en visserij) behouden.

*acties met betrekking tot ‘landbouw’ zijn opgenomen in programma natuur en platteland.

■ Stand van zaken

In 2020 hebben we zowel financieel als inhoudelijk een bijdrage geleverd aan een groot aantal initiatieven die de concurrentiepositie van de Zeeuwse Food-sector dienen te versterken. Dit betreft onder meer de uitvoering van het Plan van Aanpak Oesterproblematiek, Mosselkweek Voordelta, Ontwikkeling Grevelingenvisserij, diverse initiatieven op gebied van zeewierkweek, verschillende activiteiten op het gebied van eiwittransitie en korte ketens (o.a. opzetten van een Zeeuws Proteïne Cluster met de gehele keten en het verbeteren van de consumentenbenadering via horeca). Tevens zijn diverse food-projecten ondersteund via de subsidieregelingen van Zeeland in Stroomversnelling (o.a. Ketensamenwerking Kombucha en Zeeuwsche Smaakmakers).

Acties

Als voorzitter van het landelijke Bestuurlijk Platform Visserijoverheden spelen we een actieve rol in de ondersteuning van de visserijsector in de voor haar belangrijke dossiers "aanlandplicht" en "Brexit";

Voortgang/Resultaat

Eind 2020 hebben de gesprekken tussen de EU en het VK geleid tot een Brexit-deal. De uitkomsten met betrekking tot visserij zijn tot het laatste moment ongewis geweest. Deze uitkomsten zijn tweeledig. Enerzijds kost de overheveling van quota de sector veel geld, anderzijds wordt toestemming om de komende 5 jaar in Britse wateren te vissen positief ontvangen. Het Bestuurlijk Platform heeft in samenspraak met de visserijsector een actieve rol gespeeld op nationaal niveau.

Duurzame landbouwontwikkeling is ook een speerpunt binnen de maatschappelijke opgave Toekomst landelijk gebied, landbouw en natuur. Beleid voor de landbouwsector wordt in deze gezamenlijk opgepakt;

Voortgang/Resultaat

De Zeeuwse landbouwvisie wordt uitgewerkt in het thans in voorbereiding zijnde uitvoeringsprogramma landelijk gebied wat voor de zomer 2021 aan PS voorgelegd zal worden. Hierin worden ook de onderwerpen eiwittransitie en ketens behandeld. We verwijzen derhalve naar Programma 3 voor de nadere uitwerking.

Gezamenlijk met het visserijbedrijfsleven organiseren wij een B2C Visserijdag ter promotie van de Zeeuwse visserij- en aquacultuursector;

Voortgang/Resultaat

Dit event is in verband met de COVID-crisis niet doorgegaan.

Ondersteunen initiatieven op het snijvlak van visserij/aquacultuur en vrijetijdseconomie;

Voortgang/Resultaat

Ondanks het feit dat enkele initiatieven vanwege COVID geen doorgang hebben gevonden, zijn de mosselboulevard Yerseke en oestercampagne kerst ondersteund. Beide activiteiten zijn zeer succesvol verlopen. De oestercampagne heeft veel respons van het publiek (honderdduizenden interacties via social-media) en (landelijke) publiciteit opgeleverd. Dit heeft ongetwijfeld een bijdrage geleverd aan de afzet van de oesters in de kerstperiode.

Verbeteren samenwerking onderwijs, ondernemers en overheden (in triple helix verband) zoals bijvoorbeeld door het gezamenlijk uitvoering geven aan de regiodeal Groen Onderwijs;

Voortgang/Resultaat

Binnen de regiodeal Groen Onderwijs is in 2020 verder gewerkt aan de doorlopende leerlijn, LOB, excellentieprogramma evenals aan de dagelijkse uitvoering van het onderwijs en het uitvoeren van onderwijs- en onderzoeksprojecten. Met ingang van het schooljaar 2020/2021 is de ontwikkeling en de werving gestart voor de nieuwe mbo-opleiding procesoperator food en de opleiding aquacultuur (teelt op water). Ook is gestart met nieuwe keuzedelen in het groene domein. In fruitteelt, de nieuwe uitstroomrichting van de opleiding teelt, zijn in september twee groepen studenten gestart.

Versterken van de Zeeuwse economische clusters agrofood en aquacultuur door middel van haalbaarheidsonderzoeken en demonstraties vanuit de provinciale innovatieregeling Zeeland in Stroomversnelling;

■ Voortgang/Resultaat

Binnen het subsidieprogramma Zeeland in Stroomversnelling zijn onder andere de volgende initiatieven op deze beleidsterreinen financieel ondersteund: ketensamenwerking Kombucha, haalbaarheidsonderzoek Onkruidrobot, Zeeuwsche Smaakmakers, en Zeeuwsche Zoute.

Wij ondersteunen de netwerkorganisaties Zeker Zeeuws en Food Delta Zeeland in hun werkzaamheden te Zeeuwse Foodcluster verder te versterken;

■ Voortgang/Resultaat

Aan beide organisaties is in 2020 een activiteitensubsidie verleend. Samen met financiering door het bedrijfsleven heeft dit geleid tot een groot aantal uitgevoerde activiteiten en nieuwe projecten. Zo heeft FoodDelta Zeeland vanuit de activiteitensubsidie deelgenomen aan meerdere projecten binnen Zeeland in Stroomversnelling (o.a. Ketensamenwerking Kombucha, project Onkruidrobot en Zeeuwsche Smaakmakers) en organiseerde Stichting Zeker Zeeuws een zeer succesvolle publiekscampagne voor "Streekproducent van het Jaar". Tevens is door de structurele activiteiten van Stichting Zeker Zeeuws (o.a. communicatie en keurmerkbeheer) veel aandacht gegenereerd voor Zeeuwse streekproducten en -producenten.

Ondersteunen van kansrijke innovaties die kunnen leiden tot nieuwe bedrijvigheid of een hogere toegevoegde waarde: hiertoe ondersteunen van tenminste 5 initiatieven;

■ Voortgang/Resultaat

In 2020 zijn financiële bijdrage verleend aan verschillende innovatieve projecten, waaronder alternatief voor pulsvisserij, zeewierkweek Veerse Meer, Early Warning systeem schelpdieren, ontwikkeling haspelmachine flyshootvisserij en projecten op het gebied van eiwittransitie.

We steunen het visserijbedrijfsleven in haar streven de bedrijfsvoering toekomstbestendig te maken. Dit doen we o.a. door het steunen van initiatieven voor de ontwikkeling van nieuwe visserijtechnieken en de organisatie van een Masterclass;

■ Voortgang/Resultaat

Wij hebben een financiële bijdrage verleend aan de ontwikkeling van een innovatieve visserijmethode. Deze methode is getest in het Visserij-innovatiecentrum in Stellendam. Doorontwikkeling ervan is noodzakelijk. De Masterclass Visserij, gericht op jonge vissers, is vanwege de COVID-crisis niet doorgegaan.

Stimuleren verdere ontwikkeling van de binnendijkse aquacultuur met name op het aquacultuurterrein Colijnsplaat. Dit doen we onder andere door financieel en inhoudelijk bij te dragen aan de landschappelijke inpassing van de activiteiten;

■ Voortgang/Resultaat

Nadat wij in 2019 een financiële bijdrage voor de landschappelijke inpassing van het terrein hebben verleend, zijn in 202 geen verdere acties op dit gebied noodzakelijk gebleken. De beschikbare gronden op het terrein zijn door ons verkocht aan de daar gevestigde ondernemers.

Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers

Eind 2020 heeft behoud van werkgelegenheid en behoud van bedrijven plaatsgevonden.

Eind 2020 is de economische structuur t.b.v. acquisitie en regionale samenwerking verbeterd tbv versterken innovatiekracht.

■ Stand van zaken

Aantal nieuwe/behouden arbeidsplaatsen: 134
Aantal vestigers/uitbreiders/behoud: 3

Het zal niet verbazen dat het aantal projecten lager ligt dan voorgaande jaren. Vanwege de Corona pandemie worden nieuwe projecten in veel gevallen opgeschort vanwege de heersende onzekerheid. Lopende projecten worden qua beslissingstermijn vertraagd. Dit heeft een negatief effect op de aantallen. Landelijk zien we qua projecten een daling van 35-40% bij de NFIA over het hele jaar 2020. De pijplijn voor Invest in Zeeland is nog steeds redelijk gevuld en hier zitten interessante partijen tussen die het ecosysteem van Zeeland kunnen versterken.

Acties

Digitale ontwikkelingen werken door op allerlei terreinen

■ Voortgang/Resultaat

In 2020 heeft de verkenning digitale agenda plaats gevonden. Hierin is vanuit het perspectief van digitalisering gekeken naar de strategische opgaven, uitvoeringsprogramma's en de onderliggende effecten in onze organisatie. Er is organisatie breed gesproken met veel betrokkenen van onze opgaven en programma's en er heeft een uitgebreide themasessie plaatsgevonden met GS. Hierbij zijn de volgende thema's onderkend die het brede vraagstuk inkaderen en gezamenlijk een compleet beeld geven van het vraagstuk waar de Provincie voor staat: Data ontketenen, Connectiviteit, Digitale innovatie binnen het MKB, Netwerksturing & stimulering en Provinciale dienstverlening. Deze thema's dragen bij aan onze Zeeuwse digitaliseringsvisie, waarin het belang van de mens voorop staat, nieuwe technologie op waarde wordt geschat en weloverwogen wordt toegepast en een digitale omgeving wordt gecreëerd die klaar is voor de toekomst en bedrijvigheid mogelijk maakt.

Dockwize: uitvoering van de prestatieafspraken

We maken prestatieafspraken over de uitvoering van overkoepelende activiteiten uit het meerjarenplan "Dockwize: Your Innovation Hub 2020 - 2023". Hoofddoel is structuurversterking door het aanjagen van innovatie, groei en innovatie.

■ Voortgang/Resultaat

De prestatieafspraken hingen samen met de speerpunten uit het Meerjarenplan 2020 - 2023. In het afgelopen jaar is Dockwize in staat geweest om de programma's allemaal kwalitatief door te zetten en te digitaliseren. De verwachting is dat sommige digitale elementen standaard worden.

Voorbeeld van een succesvol programma is SOS Dockwize, dat snel na de eerste lockdown en noodmaatregelen is opgezet. Getroffen ondernemers worden intensief begeleid door een team van experts en krijgen in korte tijd inzicht in hun huidige situatie, financiële mogelijkheden, krijgen concrete handvatten en ideeën om de schade te beperken en bouwen samen aan een positieve toekomst door middel van een concreet actieplan.

Ook heeft Dockwize in 2020 veel aandacht besteed aan het opzetten van de online Dockwize Community.

Met de SER Zeeland maken we prestatieafspraken op het sociaaleconomisch terrein

- over het uitvoeren van onderzoek,
- over het geven van advies
- over het organiseren van themabijeenkomsten over ontwikkelingen die gevolgen hebben voor werkgevers en werknemers;

Voortgang/Resultaat

SER-Zeeland heeft in 2020 een advies uitgebracht inzake het concept-voorontwerp van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

Met de Economic Board is nagedacht over intensievere samenwerking, afstemming en taakverdeling tussen beide adviesorganen.

Deze afspraken moeten in 2021 concrete uitwerking krijgen in een aanpassing van deze rolverdeling.

Daarnaast hebben de voorzitters van de regionale SER'en het adviesrapport "Brede welvaartsgroei in alle regio's" aangeboden aan Mariëtte Hamer, voorzitter van de landelijke SER.

Ondersteunen algemene netwerk-, acquisitie en representatieactiviteiten

Om de acquisitiekraacht van Zeeland te versterken onderhouden we nauwe contacten met en organiseren we 1x per jaar een strategisch overleg met:

- o North Sea Port,
- o Invest in Zeeland,
- o Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,
- o NFIA.

Voortgang/Resultaat

In 2020 is Impuls toegetreden tot het netwerk Trade and Innovate NL, het landelijk netwerk van publieke organisaties dat zich inzet voor de internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven.

In 2020 heeft als gevolg van Covid-19 geen (fysiek) strategisch overleg plaatsgevonden. Er heeft wel regelmatig bestuurlijk bilateraal overleg plaats gevonden met North Sea Port, Impuls en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Ondersteunen van de Zeeuwse ondernemers (starters en MKB)

Door o.a.:

- de MKB Samenwerkingsagenda en het MKB Actieplan (voor het 'brede' MKB) waar kansrijk verder uitwerken.
- In samenwerking met de FME (federatie voor de metaal en elektrotechnische industrie) en betrokken partners uitvoering geven aan acties uit de Implementatieagenda Smart Industry 2018-2021, zoals het project FOKUS dat als doel heeft bedrijven te helpen om aan de slag te gaan met Smart Industry. De Implementatieagenda Smart Industry 2018-2021 heeft als kerndoel om de digitalisering in bedrijven te versnellen en valt onder de afspraken uit de MKB-samenwerkingsagenda.
- Het opzetten van en uitvoering geven aan aanvullende innovatiefinancieringsinstrumenten zoals Financieringstafels voor het mkb (uitwerking van het MKB actieplan van het Rijk en het Vitaliteitsfonds (fonds voor de verblijfsrecreatie in Zeeland). Het verkennen van een fonds voor de culturele sector (Cultuurlening).

Voortgang/Resultaat

Veel van de ondernemersondersteuning was dit jaar gericht op het dempen van de impact van de gevolgen van het coronavirus op de Zeeuwse Economie en werkgelegenheid.

Zo hebben we Zeeland Financial Matching uitgebreid voor het brede MKB en nieuwe vouchers toegevoegd voor ondernemers die deze crisis hebben aangegrepen om hun innovatievermogen te versterken en

daarvoor moesten investeren of een adviseur inschakelen. Tevens heeft het programma SOS Dockwize meer dan 100 deelnemers met een individueel en concreet actieplan geholpen naar een toekomstbestendige onderneming. Het programma helpt de ondernemers niet alleen de coronacrisis door te komen, maar er vooral ook sterker uit te komen.

De financieringstafel Zeeland/West Brabant is een platform van (alternatieve) financiers die periodiek sinds 2019 gezamenlijke bijeenkomsten organiseren. Op basis van concrete

financieringsvraagstukken van ondernemers bundelen negen partijen de krachten. Het doel van de tafel is om een bijdrage te leveren aan het oplossen van financieringstekorten bij het brede MKB. In 2020 zijn zes matches gerealiseerd voor een bedrag van € 570.000. Medio 2020 is het Fonds Verblijfsrecreatie opgericht. Eind 2020 is de eerste investering gerealiseerd (lening van € 400.000).

Stimuleren van de digitale infrastructuur, waaronder verdere uitrol van de connectiviteit zoals breedband

■ Voortgang/Resultaat

In 2020 zijn marktpartijen op eigen initiatief gestart met verglazing van grote kernen zoals Tholen, Goes en Terneuzen. Nadat bleek dat deze marktpartijen buitengebieden niet in deze plannen wilden meenemen, hebben we in de zomer van 2020 de haalbaarheid van verglazing van de buitengebieden laten onderzoeken. Uitkomst is dat (lokale) overheden weinig instrumenten hebben om verglazing van buitengebieden af te dwingen bij deze partijen. Om deze reden hebben we samen met gemeenten eind 2020 een marktconsultatie gestart onder alle kleine en grote glasvezelbedrijven met als doel in beeld te krijgen of initiatieven vanuit de markt te verwachten zijn. Resultaten hiervan komen in het voorjaar 2021 beschikbaar.

Uitvoering geven aan het bestuursarrangement tussen de provincies Noord-Brabant en Zeeland

■ Voortgang/Resultaat

De bovenregionale samenwerking tussen Zeeland en Noord-Brabant en tussen Noord-Brabant en Limburg heeft in 2020 een vervolg gekregen in Economisch Netwerk Zuid-Nederland (ENZuid). Hierin werken de provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland samen met de Triple Helix organisaties in Zuid-Nederland, waaronder Economic Board Zeeland. Een afzonderlijk bestuursarrangement tussen Noord-Brabant en Zeeland kwam hierdoor in 2020 niet aan de orde. De regionale ontwikkelingsmaatschappijen zijn op ENZuid aangesloten en wisselden in 2020 onder meer uit over financiering.

Uitvoering prestatieafspraken door Delta Region Network

- Afstemming van de regionale economische agenda's o.m. via 4 gezamenlijke programmateambijeenkomsten en 2 ontmoetingen van de Economic Board Zeeland en West-Brabant en provincie Noord-Brabant. Hierbij o.m. aandacht voor de regiodeals en de strategische agenda's van de regionale economische clusters.
- Voorbereiding en verslaglegging programmateam en de meeting of the boards.
- Inbreng in totstandkomingsproces programma OP-Zuid (post 2020) vanuit perspectief afstemming West-Brabant en Zeeland
- Signaleren van relevante regionale, provinciale, nationale en EU netwerken.

■ Voortgang/Resultaat

Eind 2019 is besloten om - in 2020 kosteloos - deel te nemen aan de samenwerking in ENZuid. Ook de Economic Board besloot daartoe. In 2020 is vanuit ENZuid op basis van de gezamenlijke economische agenda's ingezet op de verduurzaming van de procesindustrie, met het traject "Groene chemie, duurzame economie". Dit is een intensief proces, dat begin 2021 moet leiden tot een programma en actieagenda, gedragen door de deelnemende industriële partners.

Door de COVID-19 maatregelen is in 2020 afgezien van ontmoeting van de Economic Boards van West-Brabant en Zeeland. Rewin is in 2020 niet meer door Brabant, Zeeland en regio West-Brabant gefaciliteerd om het secretariaat van de samenwerking te voeren. Hierdoor lag het accent bij de samenwerking op afstemming tussen de secretarissen van de boards en de samenwerking in de gezamenlijke projecten van Rewin en Impuls (SDR, Symbiose for growth

en Biovoice). Deze goede samenwerking op projectniveau bleef in stand en werd uitgebreid met de gezamenlijke financieringstafel.

Uitvoering prestatieafspraken door Impuls Zeeland

■ **Voortgang/Resultaat**

De prestatieafspraken in 2020 hadden betrekking op de clusters - Invest in Zeeland (Vestigen/acquisitie en Trade and Innovate) , - Innovatiefinanciering en - Business Development met programma's en projecten op de terreinen Circulaire Economie en Energietransitie, Logistiek en Energie en Vrijtijdseconomie. Provinciale Staten hebben het werkplan, begroting en jaarverslag ontvangen.

Uitvoering prestatieafspraken door Zeeuwse Milieufederatie (ZMf)

We maken afspraken op het gebied van Ruimtelijke ordening en landschap (o.a. uitrol Kustvisie, Provinciale Innovatiehub Zuidwestelijke Delta, Vernieuwerslab, en deelname Regionale Energiestrategie).

■ **Voortgang/Resultaat**

Met de ZMf zijn prestatieafspraken gemaakt voor drie prestatievelden, namelijk Duurzaamheid circulaire economie en energietransitie (o.a. Zeeuws Circulair Living Lab en deelname aan het Zeeuws Energieakkoord particuliere woningvoorraad), Deltawateren (o.a. natuurparagraaf van het Convenant Duurzame Havens 2030 en een strategie deltawateren) en Ruimtelijke ordening en landschap (o.a. Kustvisie en buffernatuur).

Prestatieveld Duurzaamheid, circulaire economie en energietransitie

De ZMf heeft in 2019 actief bijgedragen aan de werkgroep Vitaal Sloe & Kanaalzone, Het VernieuwersLAB en de SER Zeeland. Door intensieve samenwerking binnen en buiten de provincie bouwt de ZMf aan het netwerk, waarbij ook gebruik wordt gemaakt van landelijke expertise ten behoeve van Zeeland. Daarnaast is meegewerkt en meegedacht aan verschillende tafels van de Regionale Energie Strategie (RES). Ook is een begin gemaakt om samen met de provincie een start te maken voor een Zeeuwse Circulaire Uitvoeringsagenda

Prestatieveld Deltawateren

Er is gewerkt aan het versterken van de samenwerking met organisaties als North Seaports, Waterschap Scheldestromen, de schelpdiersector en onderwijsinstellingen als de HZ. Doel van de intensivering van samenwerking was het verkennen van mogelijkheden voor een duurzamer gebruik van de deltawateren, waarbij de synergie van alle gebruiksfuncties kan worden nagestreefd.

De ZMf werkt met partners uit de Coalitie Delta Natuurlijk én North Seaports aan de concrete invulling van een samenwerking waarin alle partijen toewerken naar projecten ter versterking van natuurwaarden in de Westerschelde. Verder is in 2019 gewerkt en/of de dialoog aangegaan met de visserijsector en de schelpdiersector, met als doel de druk het ecosysteem te verminderen zonder dat dit de productie nadelig wordt beïnvloed.

Prestatieveld Ruimtelijke ordening en landschap

De ZMf heeft gewerkt aan het zoeken naar win-win situaties voor natuur & landschap en dus voor de biodiversiteit. Daarnaast heeft de ZMf zich sterk gemaakt voor een gezonde leefomgeving waarbij wordt ingezet op kwaliteiten als ruimtelijke aard, omvang en schaal, stilte, donkerte en schone lucht.

Wordt onderdeel van ZB Planbureau. Uitvoering prestatieafspraken door Roosevelt Institute for American Studies

Activiteiten: lezingen voor studenten, publiekslezingen, studentenexcursies aan RIAS door verschillende universiteiten, beursprogramma's, organisatie uitreiking T.Roosevelt American History Award, organisatie internationaal congres (2018 New Diplomatic History,), organisatie publiekssymposium in samenwerking met UCR.

■ Voortgang/Resultaat

Vanwege corona zijn niet alle activiteiten gerealiseerd zoals vooraf gepland. Sommigen activiteiten zijn van fysiek naar online omgezet, andere (zoals het publiekssymposium) zijn compleet vervallen. Voor deze vervallen activiteiten is in overleg met de Provincie een budgetneutraal coronaproof alternatief gevonden.

In het jaarverslag 2020 wordt duidelijk en puntsgewijs gerapporteerd over de gemaakte prestatieafspraken.

Innovatie -infrastructuur en - fondsen

Eind 2020 zijn er nieuwe innovaties gerealiseerd en is vergroting van de concurrentiekracht van bedrijven in Zeeland tot stand gekomen.

■ Stand van zaken

Impuls heeft vanuit de innovatiefondsen (o.a. Innogo!/ZPF) in 2020 13 innovatieve Zeeuwse MKB bedrijven financieel ondersteund (leningen, achtergestelde leningen en aandelenparticipaties) voor een totaalbedrag van € 4.645.000.

Voorts hebben 15 bedrijven in 2020 een beroep gedaan op de Corona Overbruggingslening (COL) voor een totaalbedrag van € 3.758.375. De regeling wordt door Impuls/Investeringsfonds Zeeland uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Acties

Het benutten van nationale en Europese programma's als cofinanciering bij de realisatie van innovatie en economische structuurversterking

- Met de Subsidieregeling MKB innovatiestimulering Topsectoren Zuid-Nederland (MIT Zuid) wordt decentraal uitvoering gegeven aan stimulering van innovatieve haalbaarheids- en R&D samenwerkingsprojecten. Stimulus Programmamanagement treedt op als uitvoeringsorganisatie.
- Voor 2020 streven we naar toekenning van 10 subsidies voor Zeeuwse haalbaarheidsprojecten en 6 subsidies voor Zeeuwse R&D samenwerkingstrajecten.

■ Voortgang/Resultaat

We hebben een cofinancieringsbijdrage aan de MKB Innovatiestimulering Topsectorenbeleid (MIT) regeling verleend. De subsidie is voor het stimuleren van innovatie in het MKB door middel van haalbaarheidsonderzoeken en Research & Development samenwerkingsprojecten. Voor het MIT Zuid 2020 is € 10,9 miljoen ingezet voor projecten die bijdragen aan de versterking van de innovatiekracht van het Zuid-Nederlandse MKB. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat draagt hier de helft aan bij, evenals de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland gezamenlijk. In 2020 zijn acht Zeeuwse haalbaarheidsonderzoeken met een totaal subsidiebedrag van € 160.000 toegekend en vier Zeeuwse ondernemers kregen goedkeuring op hun Research & Development samenwerkingsprojecten met een totaal subsidiebedrag van € 358.050.

Uitvoering geven aan de Europese programma's waarin Zeeland partner is

Uitvoering geven aan de Europese programma's waarin Zeeland partner is (OP Zuid, POP3, Interreg Vlaanderen-Nederland, Interreg Twee Zeeën, Interreg B en C programma's en benutten van de mogelijkheden hiervan voor Zeeland. Daarnaast voorbereiden voor Zeeland van Toekomstig Cohesiebeleid na 2020, met onze Zeeuwse partners (gemeenten, waterschap, bedrijfsleven en kennisinstellingen, in Zuid-verband, in IPO verband en met Vlaanderen.

■ Voortgang/Resultaat

We hebben het afgelopen jaar uitvoering gegeven aan de openstellingen van OP Zuid, Interreg Vlaanderen-Nederland, Interreg Twee Zeeën en POP 3.

Voor POP3 zijn alle projecten voor de periode 2014-2020 beoordeeld en (gedeeltelijk) goedgekeurd. Enkel voor LEADER vindt momenteel nog beoordeling plaats. Vrijwel alle beschikbare meerjarige middelen zijn omgezet in concrete projecten en investeringen. Het merendeel hiervan is nu in uitvoering. Eventuele restbudgetten vanuit vrijval van projecten worden toegevoegd aan nieuwe openstellingen in de transitieperiode POP3+ (2021,2022).

Voor OP Zuid hebben de laatste openstelling 2014-2020 in 2020 plaatsgevonden. Alle middelen van het programma zijn hiermee belegd. In het kader van de NextGenEU middelen wordt onder OPZuid een extra prioriteit ingericht om het programma React EU snel operationeel te krijgen. Het budget voor OPZuid 2014-2020 is hiermee met factor 1,5 vergroot. Dit betekent een extra impuls van € 9 miljoen voor Zeeuwse investeringen. Hier is geen cofinanciering voor verplicht. Voorjaar 2021 gaat React EU van start. Verwacht wordt dat de openstelling het volledige bedrag wegzet. Het nieuwe OPZuid voor 2021-2027 gaat in het najaar 2021 van start. Hiervoor is provinciale cofinanciering een Europese vereiste. Voor de gehele periode verwachten we een extra impuls van € 20 miljoen aan Zeeuwse investeringen te kunnen realiseren.

Een andere nieuw programma dat, dankzij actieve lobby en samenwerking met het bedrijfsleven, voor Zeeland beschikbaar komt, naast React EU, is het Just Transition Fund (JTF). Dit is een instrument onder de Europese Green Deal. Zeeland ontvangt € 58,5 miljoen om de industrie en arbeidsmarkt versneld de transitie te laten maken van fossiel naar klimaatneutraal. Het ontwerp van het programma wordt in 2021 opgesteld, waar we actief aan bijdragen. Verwachting is dat eind dit jaar het programma actief kan zijn.

Voor Interreg Vlaanderen-Nederland en Interreg Twee Zeeën zijn de openstellingen in 2019 uitgevoerd. Beoordeling van de laatste openstelling van Interreg Vlaanderen-Nederland heeft vroeg in 2021 plaatsgevonden. Alle middelen voor Interreg Vlaanderen-Nederland V zijn daarmee uitgepunt. Het programma van Interreg VI is vrijwel af, en een eerste oproep wordt later dit jaar verwacht.

Het ERAC-rapport is verzonden aan PS.

Tot slot is Zeeland op verschillende (ambtelijke, management, bestuurlijke) niveaus nauw betrokken bij de voorbereiding en uitrol van de nieuwe Europese programma's. Dit geldt voor de reguliere/bestaande Europese programma's, als voor programma's in het kader van het Europese corona-herstelfonds.

Uitvoering geven aan het Investeringsfonds Zeeland BV.

ZeelandFM verstrekt 25 vouchers aan ondernemers die voldoen aan de criteria ondernemerschap, groeipotentie en innovatie voor de inhuur van een financieel specialist om een adviestraject te starten dat leidt tot een sterk verbeterde financieringsaanvraag voor hun plannen.

Via InnoGo! worden minimaal 10 leningen verstrekt aan innovatieve starters/MKB-ers én minimaal 10 starters starters/MKB-ers vinden binnen het netwerk van InnoGo! begeleiding en coaching.

Met het ZPF verstrekken we risicodragend kapitaal, kennis en kunde van de aandeelhouders, het fondsmanagement en hun netwerken, middels aandelenparticipaties en/of achtergestelde leningen aan minimaal 10 innovatieve waarde creërende bedrijven in de (door)ontwikkelingsfase of de groeifase met een substantiële impact op de Zeeuwse economie en werkgelegenheid. De leadflow groeit naar 25 bedrijven.

■ Voortgang/Resultaat

De voucherregeling **Zeeland FM** is verlengd naar 2020. In 2020 heeft Zeeland FM 69 vouchers verstrekt; zowel financieringsvouchers als vouchers voor de versterking van innovatievermogen. De bestaande subsidieregeling is vanwege de coronacrisis ook

opengesteld voor het brede MKB en opgehoogd met een bedrag van € 316.500. Dit was één van de maatregelen om ondernemers directe ondersteuning te bieden als gevolg van de coronacrisis.

In 2020 zijn via **InnoGo!** vijf leningen verstrekt aan innovatieve starters/MKB-ers. Innogo! is uitgebreid naar de marktsegmenten robotica, medisch en HTSM.

In 2020 is er door het fondsmanagement van **ZPF** met 41 unieke leads gesproken. Zeven leads (innovatie MKB bedrijven) zijn in 2020 financieel gesteund (leningen, achtergestelde leningen en aandelenparticipaties) voor in totaal € 3.750.000.

Door het bestuur van het Investeringsfonds Zeeland BV wordt jaarlijks ingeschat of de financiële vaste activa betreffende de onderliggende participaties afgewaardeerd moeten worden. Deze inschatting gebeurt op basis van de financiële informatie van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend, gesprekken met de ondernemers en het betaalgedrag ten aanzien van aflossingen en rente.

De doelstelling van het Investeringsfonds Zeeland wordt gerealiseerd door het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal. Het eigen vermogen van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend is in de meeste gevallen negatief. Dit brengt met zich mee dat er sprake is van een grote schattingsonzekerheid ten aanzien van de waardering van de deelnemingen en de verstrekte leningen. Deze (schatting)onzekerheid heeft voor de accountant van het IFZ geen afbreuk gedaan aan zijn oordeel. Het IFZ heeft voor 2020 een goedkeurende controleverklaring ontvangen van haar accountant.

Verlenen van subsidie aan voorstellen ter stimulering van innovatie en verbetering van het gebruik van financieringsregelingen

zoals de Zeeuwse Innovatieprijs Emergo, MKB Doorgaan, initiatieven voor het versterken van het Zeeuwse startersklimaat en de Zomerondernemer.

■ Voortgang/Resultaat

In 2020 is, ter stimulering van innovatie en verbetering van het gebruik van financieringsregelingen, subsidie verleend aan de Zeeuwse Innovatieprijs Emergo. De uitreiking van deze innovatieprijs vond dit jaar niet plaats tijdens de Contacta, maar tijdens een live-uitzending van Omroep Zeeland.

Via de bestuurlijke taakgroep economie kijken we naar mogelijkheden om het Zeeuwse MKB te ondersteunen tijdens de coronacrisis. Belangrijk doel is ondernemers zo snel en goed mogelijk te informeren over alle regelingen die er zijn. Dit doen wij onder andere via de coronamonitor <https://corona.zeeland.nl/>.

Bij de taakgroep zijn o.a. de Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten, Impuls Zeeland, VNO-NCW, de Economic Board Zeeland, Arbeidsmarktregio Zeeland, UWV, VeiligheidsRegio Zeeland en ZLTO betrokken.

Uitvoering geven aan het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling 1.0

Versterking innovatie-infrastructuur en –fondsen en 2.0 Programmatische aanpak gericht op innovatie en groei door kick-start, accelerator en scale-up programma's om onder meer de investor readiness van financieringsaanvragen te verbeteren.

■ Voortgang/Resultaat

Zeeland in Stroomversnelling 1.0

Het Rijk heeft in 2018 € 25 miljoen toegekend aan het investeringsprogramma "Zeeland in Stroomversnelling" voor de versterking van de economische structuur in Zeeland door middel van de uitvoering van zes projecten:

1. Oprichting van het Investeringsfonds Zeeland
2. Subsidieregeling "Zeeland in Stroomversnelling (aanjaaggelden gezamenlijk met de

- Zeeuwse gemeenten)
3. Joint-Research centre
  4. Centre of expertise Water en Energie en het MBO Deltalab
  5. Tidal Technology Center Grevelingendam
  6. SDR (Industriële infrastructuur)

In 2020 is uitvoering gegeven aan de subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling. Voor de situatie bij Tidal Technology Center is in 2020 ingezet op een oplossing voor de situatie in dit project. Hierdoor hebben we het project nog niet kunnen afronden.

Rijk, Provincie en Impuls hebben in 2019 de Bestuursovereenkomst Zeeland in Stroomversnelling Innovatiefinanciering afgesloten. Het resultaat van de samenwerking was uitbreiding van bestaande investeringsfondsen en het opzetten van een (door)groefonds (ZPF3) dat gericht is op het realiseren van een Zeeuwse financieringsinfrastructuur die enerzijds aansluit bij de behoeften van het regionaal bedrijfsleven en anderzijds revolverend is. De Staat heeft € 6,5 miljoen bijgedragen in de vorm van een storting van liquide middelen in Investeringsfonds Zeeland B.V. ZPF 3 is opgericht voor investeringen van 250.000 - 1.000.000 euro.

In 2020 is het Bestuursakkoord Compensatiepakket Marinierskazerne afgesloten. In het kader hiervan (programma Wind in de zeilen) vergroot het Rijk in de periode 2020-2023 haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland B.V. (AGIO-storting) met een bedrag van € 20 miljoen, waardoor het investeringsvermogen van het fonds wordt vergroot. De gelden van het Investeringsfonds Zeeland B.V. zijn bedoeld voor innovatieve starters en doorgroeiend mkb.

Dockwize: vanuit de Regio Deal Zeeland ontvangt Dockwize subsidie om Zeeuwse bedrijven te stimuleren, te begeleiden en te faciliteren in het valideren, realiseren en laten groeien van innovaties. Dit gebeurt aan de hand van innovatieprogramma's voor MKB. Per eind 2020 zijn circa 800 studenten betrokken, 85% van de initiatieven gaat door met zijn/haar business en circa 35% stroomt in, in een opvolgend programma van Dockwize.

Zeeland in Stroomversnelling 2.0

Met het Rijk is in 2018 de Regio Deal Zeeland ondertekend. Vanuit het Rijk wordt € 35 miljoen ontvangen voor de uitvoering van 13 projecten. Alle projecten waren in 2020 in uitvoering. Een aantal projecten had hierbij last van de corona-maatregelen. Hierdoor is enig vertraging opgetreden. Dit betreft de projecten 'subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling, Provinciale Impuls Wonen, Smart Mobility, Aanvalsplan arbeidsmarktregio en Central Gate. De overige projecten lopen op schema, waarbij in 2021 de projecten Samenwerking in de Groene Delta, Bevrijdingsmuseum en Innovatieve polystyreen-schuim recycling worden afgerond.

Subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling/Aanjaagmiddelen: de aanjaagmiddelen zijn onderdeel van ZiS1.0 en ZiS2.0. In 2020 is € 1.574.543 subsidie toegekend waarmee 12 haalbaarheidsonderzoeken, 6 demonstratieprojecten en 7 Human Capital Agenda projecten mogelijk zijn gemaakt. Het totale projectvolume van deze brede openstellingen bedroeg € 3.738.238.

Arbeidsmarkt

Realiseren van een duurzame, gezonde arbeidsmarkt met voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten om te voldoen aan de vraag van de Zeeuwse werkgevers (door ontwikkelen Aanvalsplan Arbeidsmarkt)

Het Aanvalsplan Arbeidsmarkt zet in op vier sporen:

- a. Iedereen doet mee (niet werkende Zeeuwen, < HBO).
- b. Concrete arbeidsmarkt casuïstiek wordt geagendeerd en opgepakt door het triple helix arbeidsmarkt samenwerkingsverband.
- c. Plaatsen van mensen van buiten Zeeland op Zeeuwse vacatures.
- d. Data gedreven aanpak: realiseren van een gezamenlijke, sterke, ondersteunende digitale structuur.

De opgaven/acties binnen het aanvalsplan arbeidsmarkt worden wisselend geregisseerd en/of gerealiseerd door de (per casus meest betrokken) triple helix partijen.

■ Stand van zaken

Lopende, constructieve, samenwerking triple helix partners rondom Zeeuwse arbeidsmarkt, zowel op niveau activiteiten als op niveau gestructureerde werkwijze. De impact van corona op de arbeidsmarkt was in 2020 een terugkerend agendapunt in de twee wekelijkse afstemmingsoverleggen (concrete activiteiten in dit kader: corona pagina; monitor impact corona op de Zeeuwse arbeidsmarkt; komen tot gezamenlijke opdrachten kwartiermaker leven lang ontwikkelen en kwartiermaker Zeeuws mobiliteitscentrum; komen tot eenduidige gezamenlijke arbeidsmarkt informatie t.b.v. de bij de Zeeuwse arbeidsmarkt betrokken partijen).

Acties

Aantrekken, scholen en trainen van kandidaten voor Zeeuwse sectoren (Techniekpact, Hospitalitypact, Zorgpact, Onderwijspact)

■ Voortgang/Resultaat

Diverse programma's en activiteiten gerealiseerd: Human Capital call met diverse projecten onder meer in de Zorg (Hive, inzet slimme innovaties bij SVRZ), het onderwijs (gids-gezel) en een Zeeuws HR netwerk; het opzetten van een nieuwe Human Capital call voor 2021; projecten in het kader van kiezen, leren, werken in de techniek (Techniekpact); Aanjagen/stimuleren van een vraaggestuurd Onderwijs Pact (Onderwijspact).

Inrichten en implementeren arbeidsmarketingorganisatie

■ Voortgang/Resultaat

Zie ook Zichtbaar Zeeland, lopende activiteit

Het is, mede door COVID-19, niet haalbaar gebleken om nog in 2020 een breed gedragen ZMO (Zeeland Marketing Organisatie) op te richten. Wel is het gelukt om in december 2020 een door de Stuurgroep Marketing opgestelde concept Marketing Strategie Zeeland op te stellen en naar PS te sturen.

In de concept Zeeuwse Marketingstrategie staat de integrale marketing van Zeeland centraal. Het gemeenschappelijke doel is een 'Sterk profiel van & imago voor Zeeland' neerzetten als regio waar het goed leven, wonen, studeren, ondernemen, recreëren en werken is. Er is een gezonde bevolkingsopbouw, een sterke economie, een duurzame toeristische sector en voldoende arbeidspotentieel en studenten. Die gemeenschappelijke doelstelling is alleen haalbaar als er intensief wordt samen gewerkt en er voldoende uitvoeringskracht is. De afgelopen jaren is er wel een pilot gedraaid om de marketing van Zeeland t.a.v. werken te versterken. Samen met de zorgsector/-werkgevers en de Zeeuwse Huisartsen-coöperatie is gewerkt aan een aanpak om meer (huis)artsen naar Zeeland te halen die hier komen wonen en werken. Deze aanpak blijkt succesvol. In Q1/Q2 van 2021 is de evaluatie van deze pilot beschikbaar.

Komen tot een soepele grensoverschrijdende arbeidsmarkt Zeeland – Vlaanderen

■ Voortgang/Resultaat

Doorlopende activiteit met verschillende acties waaronder: opdracht voor netwerkfacilitator Euregio Scheldemond// deelname netwerk Eures// partnerschap Grensinformatiepunten// verbinden, aanjagen, faciliteren projecten lerende euregio Scheldemond//participeren in opzet Havenactieplan.

Ontwikkelen en optimaliseren methodiek en instrumentarium dienstverlening aan onderbenut arbeidspotentieel

■ Voortgang/Resultaat

Met succes zijn door de arbeidsmarktregio methodieken en instrumentarium ontwikkeld en ingezet

Ontwikkelen ICT en data ten behoeve van concrete activiteiten in kader Aanvalsplan Arbeidsmarkt

■ Voortgang/Resultaat

zie ook Zichtbaar Zeeland:

Het inzetten van mogelijkheden ICT en data bij elk van de drie pijlers van het Aanvalsplan Arbeidsmarkt vergt meer tijd dan voorzien.

Ontwikkelen persona's gericht op de invulling van de vraag van de Zeeuwse arbeidsmarkt

■ Voortgang/Resultaat

De ontwikkelde persona's vormen de basis voor de marketingactiviteiten die samen met de zorgsector worden uitgevoerd. Verdere persona's zijn er in 2020 nog niet ontwikkeld.

Ontwikkelen tool: werving, selectie en plaatsing op basis van competenties

■ Voortgang/Resultaat

Lopende activiteit. In 2020 is het Zeeuws HR netwerk opgericht, de ontwikkeling van deze tool wordt opgepakt.

Ontwikkelen van een gestructureerde aanpak gericht op het binden van jongeren aan de Zeeuwse arbeidsmarkt

■ Voortgang/Resultaat

Lopende activiteit. Voorbereiding en uitwerking opgepakt in triple helix samenwerking (aanbestedingsprocedure voor meerjarenstrategie en uitvoering). Start gestructureerde aanpak binden jongeren aan de regio voorzien in 2021.

Opzetten van een warme ontvangst van arbeidsmigranten (uit binnen- en buitenland) (Expats Center, Zeeland Commissionair)

■ Voortgang/Resultaat

Gerealiseerd; doorontwikkeling en verdere verbinding aan arbeidsmarktinfrastructuur in 2021

Opzetten van toolbox voor werkgevers

■ Voortgang/Resultaat

In 2020 is het Zeeuws HR netwerk gestart. In samenspraak met dit netwerk en o.m. de betrokkenen bij de human capitalagenda's (hospitality, zorg, techniek, onderwijs) is gestart met het vullen van een toolbox voor werkgevers.

Campus Zeeland

Versterken en innoveren van de Zeeuwse economische sectoren door deze te verbinden aan onderwijs- en onderzoek, regionaal, met verbinding nationaal en internationaal.

De doelstelling van Campus Zeeland wordt gerealiseerd langs drie pijlers:

1. Gefaseerde realisatie van Bèta Campus Zeeland, met het Joint Research Center, de nieuwe opleidingen en onderzoekstrajecten binnen HZ/UAS en UCR (UCR Engineering & Innovation) en het Samenwerkingsplatform Deltavraagstukken Vlaanderen/Nederland Focus op de speerpunten Water, Energie en Biobased/Food.

2. Versterken van (economische) netwerken, programma's en projecten in Zeeland via de kennis- en innovatienetwerken
3. In stand houden en versterken van het onderwijs en onderzoek in Zeeland van PO - WO

■ **Stand van zaken**

Lopende, constructieve, samenwerking triple helix partners rondom Zeeuwse de Zeeuwse onderwijs- en onderzoeksinfrastructuur ter versterking van de Zeeuwse economie, - leefbaarheid en het vestigingsniveau met focus op de ambities binnen de drie pijlers van Campus Zeeland. In 2020 is gestart om, samen met de triple helix partners, invulling te geven aan de doorontwikkeling van Campus Zeeland zowel op ambitie als op de positionering van Campus Zeeland in de Zeeuwse infrastructuur.

Acties

Ontwikkelen en opzetten grensoverschrijdend, samenwerkingsplatform Vlaanderen-Nederland Deltavraagstukken (start/opening Q4 2019 / Q1 2021)

■ **Voortgang/Resultaat**

Met de komst van het Delta Kenniscentrum (t.g.v. wind in de zeilen voorjaar 2020) is besloten (vooralsnog) geen apart Samenwerkingsplatform Deltavraagstukken (rechtsvorm) meer in te richten maar de ambitie i.c. (gezamenlijk onderzoeksprogramma Deltavraagstukken/klimaatverandering Water, Energie, Voedsel; Vlaanderen-Nederland) onder te brengen bij het Delta Kenniscentrum i.o.

Ontwikkelen opleiding Engineering en Innovation UCR (start pilot studiejaar: september 2019/2020; start UCR E&I studiejaar 2020/2021)

■ **Voortgang/Resultaat**

De realisatie van UCR Engineering loopt volgens plan. In augustus 2020 is Engineering officieel van start gegaan. Begin 2021 wordt het nieuwe gedeelte van het Porthos-gebouw in gebruik genomen, hetgeen zal helpen bij het verder vermarkten van de nieuwe studierichting: toekomstige studenten en hun ouders en student counselors kunnen eindelijk de beschikbare faciliteiten zien, waar zo vaak naar wordt gevraagd. Op basis van de cijfers per cursus najaar 2020 én het aantal studenten dat hun major Engineering hebben gekozen kan worden geconcludeerd dat de instroom nagenoeg conform business plan is.

Opzetten van specifieke netwerken in Zeeuwse economische sectoren, die aansluiten bij de thema's Campus Zeeland

■ **Voortgang/Resultaat**

In iedere Zeeuwse economische sector is voorzien in een/meerdere K&I netwerken (12 netwerken in totaal)

Versterken businessmodel, organiserend vermogen en intersectorale samenwerking tussen de reeds bestaande netwerken (kwaliteitsslag).

■ **Voortgang/Resultaat**

Lopende activiteit. Via (online) bijeenkomst en expert-sessies is gewerkt aan de versterking en de onderlinge samenwerking van de K&I netwerken.

Versterken gehele onderwijs- en onderzoekskolom van PO - WO

Voortgang/Resultaat

Lopende activiteit. T.g.v. van de weerslag van corona op het onderwijs/scholen (medewerkers, leerlingen) zijn dit jaar minder nieuwe activiteiten opgestart dan voorzien (nb: corona heeft wel tot effect gehad dat de scholen, van PO - WO, een enorme stap hebben gezet in het geven van onderwijs op afstand/digitaal lesgeven). Ook is regelmatig contact en afstemming geweest en zijn er verbindingen - en relaties gelegd tussen het onderwijs/onderzoek en nieuwe ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld het Delta Kenniscentrum, het Kenniscentrum Ondernijning en de verbinding van RIAS aan de Zeeuwse opgaven. Daarbij is de samenwerking binnen het netwerk tussen de onderwijsinstellingen en de overheden in 2020 sterk verbeterd (ZBO, CPOZ e.d.)

Effectueren bouw JRC (opening september 2021)

Voortgang/Resultaat

Realisatie JRC loopt; opening gepland in schooljaar 2022- 2023

Zichtbaar Zeeland (uitvoering)

De actuele maatschappelijke opgave is het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te leven, te werken en te studeren. Deze focus komt voort uit de krapte op de Zeeuwse arbeidsmarkt. Om alle vacatures vervuld te krijgen moeten er meer mensen van buiten Zeeland aangetrokken worden. Die mensen bereik je voornamelijk digitaal en je kan ze alleen overtuigen om voor Zeeland te kiezen als ze een positief beeld hebben van Zeeland. Dit vraagt om een goede en effectieve digitale aanpak vanuit een goed uitgeruste uitvoeringsorganisatie.

Stand van zaken

In 2020 is, in afwachting van de oprichting van een marketingorganisatie, de regiomarketing voor wonen/werken/studeren wederom uitgevoerd door de provincie Zeeland. Hierbij is gebruik gemaakt van het digitale platform www.zeelandlandinzee.nl (inmiddels www.zeeland.com). Door Covid19 konden marketingactiviteiten rondom evenementen niet doorgaan, maar de overschakeling naar een vrijwel gehele digitale aanpak is goed verlopen. Het aantal bezoekers op de website en volgers op social media zijn flink gestegen en in het kader van de regiodeal is samen met verschillende zorginstellingen gewerkt aan het voeren van (digitale) campagnes voor het aantrekken van hoogopgeleid personeel voor zorg en welzijn.

Acties

Continueren toeristische marktwerking

Het continueren van de toeristische marktwerking door VVV Zeeland waarbij in ieder geval prestatieafspraken gemaakt worden.

Voortgang/Resultaat

VVV Zeeland heeft een integrale kostensubsidie ontvangen waarbij prestatieafspraken gemaakt zijn voor de uitvoering van de toeristische marketing in 2020. Door de onvoorziene Covid 19 uitbraak en de voorziene opheffing van VVV Zeeland per 31-12-2020 is dit een jaar met vele gezichten geweest. VVV Zeeland heeft in deze moeilijke tijden een goede prestatie geleverd in de actuele informatievoorziening richting bezoekers van Zeeland, door het bieden van inspiratie voor bezoek aan Zeeland wanneer dat (weer) mogelijk is en door het stopzetten of overdragen van haar activiteiten aan het eind van 2020.

Digitaal platform

Het verder ontwikkelen en onderhouden van een digitaal platform waarmee de marketingorganisatie ondersteunt wordt. Onderdeel hiervan is een website waar informatie over werken, studeren, wonen en recreëren vindbaar is.

Voortgang/Resultaat

Het digitale marketingplatform is gedurende het hele jaar ingezet om middels de website www.zeelandlandinzee.nl en bijbehorende social media kanalen marketingactiviteiten uit te voeren voor wonen/werken/studeren in Zeeland. Eind 2020 zijn ook de digitale bedrijfsmiddelen van VVVZeeland aan het platform toegevoegd en per 1-1-2021 vinden alle regiomarketingactiviteiten plaats onder de noemer zeeland.com

Oprichten en inrichten van een organisatie voor regiomarketing op provinciale schaal

Gericht op het herpositioneren van Zeeland als regio om te wonen, werken en studeren

Voortgang/Resultaat

Het is, mede door COVID-19, niet haalbaar gebleken om nog in 2020 een breed gedragen ZMO (Zeeland Marketing Organisatie) op te richten. Wel is het gelukt om in december 2020 een door de Stuurgroep Marketing opgestelde concept Marketing Strategie Zeeland op te stellen en naar PS te sturen.

Opstellen van een (marketing- en promotie)strategie voor het positioneren van Zeeland als regio om te wonen

Opstellen van een (marketing- en promotie)strategie voor het positioneren van Zeeland als regio om te wonen, werken en studeren. Hierbij wordt een uitwerking gemaakt voor het vinden, begeleiden en te faciliteren van geïnteresseerde nieuwe inwoners, werknemers en studenten en wordt gekeken hoe we Zeeuwse forenzen aan een passende baan in Zeeland kunnen helpen.

Voortgang/Resultaat

In de concept Zeeuwse Marketingstrategie, die op 5 februari 2021 in PS is behandeld, staat de integrale marketing van Zeeland centraal. Het gemeenschappelijke doel is een 'Sterk profiel van & imago voor Zeeland' neerzetten als regio waar het goed leven, wonen, studeren, ondernemen, recreëren en werken is. Er is een gezonde bevolkingsopbouw, een sterke economie, een duurzame toeristische sector en voldoende arbeidspotentieel en studenten. Die gemeenschappelijke doelstelling is alleen haalbaar als er intensief wordt samen gewerkt en er voldoende uitvoeringskracht is. De marketingstrategie voor wonen ligt er dus in de basis, maar vormt een integraal onderdeel van de totale aanpak. De afgelopen jaren is er wel een pilot gedraaid om de marketing van Zeeland voor wonen en werken te versterken. Samen met de zorgsector/-werkgevers en de Zeeuwse Huisartsencooperaties is gewerkt aan een aanpak om meer (huis)artsen naar Zeeland te halen die hier komen wonen en werken. Deze aanpak blijkt succesvol. In Q1/Q2 van 2021 is de evaluatie van deze pilot beschikbaar.

Zeeuwse evenementen op het gebied van cultuur, muziek, sport

Zeeuwse evenementen op het gebied van cultuur, muziek, sport, en de Provinciale relatie-evenementen inzetten als middel om de doelstellingen op het gebied van imagoverbetering en regiomarketing te bereiken. Hiervoor worden subsidies verleend en sponsorovereenkomsten gesloten met organisatoren van evenementen

Voortgang/Resultaat

Door Covid19 zijn er in 2020 maar weinig evenementen door gegaan en dus konden ze ook maar in beperkte mate ingezet worden voor regiomarketing. Met enkele organisatoren is nog wel samengewerkt bij digitale versies van het evenement (o.a. Concert at Home)

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Beroepsbevolking	195.000	195.000	192.000	197.000	197.000*	197.000*
Saldo in- en uitgaande pendel	-18.000	-16.900	-16.900*	-16.900*	-16.900*	-16.900*
Hoog opgeleide beroepsbevolking	48.000	48.000	52.000	54.000	52.000*	52.000*
Spanningsindicator vraag/aanbod arbeidsmarkt	0,92	1,29	1,62	2,39	3,58	2,12
Huishoudensinkomen	38.000	40.100	41.200	41.600	41.600*	41.600*

* voor dit jaar is het meest recente cijfer gebruikt dat beschikbaar is.

Doelindicatoren

Doelindicatoren	Stand 2018	Stand 2020	Streefwaarde 2020	Einddoel
Werkloosheid	3%	3%	3%	3%
Werkgelegenheid	180.000	184.000 (2019)	181.800	185.000
Werkgelegenheid groei in %	1%	2,2%	0,5%	0,5% per jaar
Bruto Regionaal Product	€ 13.093.000.000	14.391.000.000 (2019)	€ 13.488.000.000	1,5% per jaar
Bruto Regionaal Product groei in %	2,3%	0,7% (2019)	1,5%	1,5% per jaar
Innovatie Index	0,47	0,42 (2019)	0,48	0,500
Nieuwe arbeidsplaatsen via Impuls	453	134	200	200 per jaar
Nieuwe bedrijfsvestigingen via Impuls	7	3	8	8 per jaar

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2020	Wijzigingen 2020	Begroting 2020 NW	Rekening 2020	Restant
Lasten					
040101 Arbeidsmarkt	311	1.063	1.374	684	-690
040102 Concurrentiepositie food	1.535	695	2.230	1.971	-259
040103 Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers	3.047	603	3.650	3.564	-86
040104 Campus Zeeland	1	6.322	6.323	5.756	-567
040105 Innovatie-infrastructuur en -fondsen	2.481	2.816	5.297	5.189	-108
040106 Zichtbaar Zeeland uitvoering	2.610	-373	2.236	2.204	-33
049999 Ambtelijke inzet	4.345	67	4.412	4.355	-57
Totaal Lasten	14.329	11.193	25.522	23.722	-1.800
Baten					
040101 Arbeidsmarkt	0	0	0	0	0
040102 Concurrentiepositie food	20	0	20	131	111
040103 Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers	138	237	376	443	67
040104 Campus Zeeland	0	0	0	10	10
040105 Innovatie-infrastructuur en -fondsen	150	380	530	1.445	915
040106 Zichtbaar Zeeland uitvoering	0	0	0	0	0
Totaal Baten	308	617	926	2.029	1.104
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-14.021	-10.576	-24.596	-21.693	2.903
Onttrekkingen					
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	-903	5.437	4.534	4.534	0
Toevoegingen					
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	500	5.935	6.435	6.435	0
Mutaties reserves	-1.403	-499	-1.901	-1.901	0
Resultaat na bestemming	-15.424	-11.074	-26.498	-23.595	2.903